List 37. **NOVICE** Tečaj XXXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. septembra 1877.

Obseg: Kako v Predarelskem in v Švajci kmetujejo in živinorejo ravnajo. — Različna vrednost različnega živalskega gnoja. — Gospodarske skušnje. — O vcenitvi zemljišč zarad uravnave zemljiškega davka na Kranjskem. — Šolske drobtinice. — Angora. (Dalje.) — Odgoja po módi. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako v Predarlskem in v Švajci kmetujejo in z živinorejo ravnajo.

Lansko jesen je po vladnem naročilu dr. Klingan, c. kr. deželni živinozdravnik Štajarski, obhodil Predarelsko (Vorarlberg), Švajco in južno Nemčijo, da bi poizvedel, kako v teh deželah kmetujejo in živinorejci z živino vzlasti z ozirom na mlekarstvo ravnajo, ter potem na korist domači živinoreji poročal o tem, kar je na tujem videl. V časniku kmetijske družbe Štajarske je dr. Klingan marsikaj iz popotne svoje torbice naznanil. Ker je dobro vedeti, kako drugej kmetovalci in živinorejci ravnajo, mislimo vstreči tudi našim gospodarjem, če jim iz Klinganovega potopisa priobčimo kake vrstice, ki utegnejo posebno našim Gorenjcem zanimive biti zato, ker Švajca in Predarelsko ste planinski deželi, kakor je naša gorenska Kranjska.

Dr. Klingan med drugim piše:

Švajcarji so že davno prepričani, da gospodarstvo povsod največ dobička donaša, če se v vsakem kraji kmetovalci le takih pridelkov lotijo, kateri so legi, zemlji in drugim razmeram njihovega kraja najbolj ugodni in se ondi najlože v denar spravijo. Zato obdelujejo Švicarji v vsakem kantonu (okraju), v vsaki občini in v vsaki vasi le to, kar posamesnim kantonom, občini in vasi največ dobička donaša.

Zato se z rejo goveje živine pečajo le v takih kantonih in v tacih občinah kantonov, ki so od velikih cest bolj oddaljeni in spadajo v tako imenovani planinski svet, kjer živina poleti lahko pride na planine.

Reja goveje živine je tedaj omejena na gorate kraje, — po ravninah imajo le krave zarad mleka, katerih si večidel ne izrejajo domá, ampak kupijo v kantonih planinskih. Tako je v više ležečih občinah kantonov Appenzell, Graubünden, Glarus, Schwyz, Uri, Unterwalden, Freiburg, Bern in Jura velika živinoreja, — v dolinah teh kantonov imajo samo bolj krave za mleko.

Tako je tudi v Predarlskem.

V tistih kantonih Švajce in Predarlskega, kjer izrejajo goveda, spuščajo telice k biku še le, kedar so dve leti stare, in jih potem, ko so že prav zelo breje, prodajajo. Spuščajo jih pa k biku večidel zimski čas, to je, od novega leta do sušca meseca, in tako teleta dobivajo navadno okoli sv. Martina. Zato se kimovca (septembra) še bolj pa vinotoka (oktobra) meseca gotovo vé, da je telica breja in da kupec ne bode goljufan. In prav o tem času — od konca septembra do srede oktobra — so v Švajci, Predarelskem in Algaji največi živinski sejmi. V Schrunsu na Montafonskem je 21. septembra vsako leto živinsk sejm, kamor iz vseh krajev Vorarlberškega in Tirolskega priženó kakih 3000 zadnje mesece brejih, tedaj skor triletnih telic, pripeljejo pa na sejm tudi enoletnih juncev. Na take sejme pripeljana živina se drago prodá: breja taka triletna telica ali pa enoletni junec po 20 Napoleonovih cekinov, to je, po našem denarji po 200 gld., ali tudi še više. Kupci na te sejme pridejo iz vseh krajev svetá. Druge živine ne vidiš na tacih sejmih. Volov v teh krajih ne izrejajo. Lahko rečem, da v gori imenovanih deželah nisem ne 10 volov videl. (Dal. prih.)

Različna vrednost različnega živalskega gnoja.

Gnoj je duša kmetijstvu — pravi že star pregovor. To vé pač vsak kmetovalec; al česar mnogi kmetovalci ne vedó, je to, da med živalskim in živalskim gnojem je velik razloček.

Naj to različnost na kratko pojasnimo.

Vse živali in vse, kar od živali pride, more dober gnoj biti. Al vse živali nimajo enako dobrega gnoja. Čem bolji živež dobivajo živali, tem bolji gnoj tudi dajejo.

Med vsem živalskim gnojem je človeško blato in njega scavnica najmočnejši, služi vrtnim zeljiščem, travnikom in ječmenu prav dobro; žita pa po njem prepohotno rastejo, poležejo in zato malo zrna prinesejo. Ta gnoj prvo leto veliko izdá, drugo leto se pa skorej več ne pozná. Če se pa zemlja na kupe spravi in s takim gnojem dobro napoji in potem raztrosi, bo to za več let najbolji gnoj.

Med živinskim gnojem se močno čisla ovčjek, najbolj pa kozjek. Ta gnoj je vroč, je dober sosebno za mrzlo in ilovno zemljo; za apnene in peščene njive pa, če bi morebiti deževno leto ne bilo, ni dober. V suhem in gorkem letu bi na apneni in peščeni njivi s tem gnojem več škode ko dobička napravil; zakaj apnena in peščena zemlja vode ne drži, se kmalu zagreje in gorkoto drži; če pa še vroč gnoj v njo pride,

gori znotraj v zemlji gnoj, od zunaj solnce pripeka, rastline zgorijo in brez sadu ostanejo.

Konjšček in mezgjek je tudi vroč, a vendar menj, kakor ovčji gnoj. Konjšček je suh in vroč, je dober za bolj mrzle, mokrotne, ilovne njive. Ako pa hočeš s konjskim gnojem apnene in peščene njive gnojiti, mora z govejskim gnojem zmešan biti.

Govedjek je hladán, zato je dober za apnene in peščene njive. Ta rodovitni gnoj delj trpí kakor konjski.

Svinjski gnoj je mrzel, voden in manj veljá ko govejski ali pa konjski gnoj. Tečen pa je vendar za konoplje in tudi za hmelj. Če ga hočeš zboljšati, pomešaj ga s konjskim gnojem in pusti ga ležati.

Kokošjek, kuretnjek, golobjek in tičjek. Ta gnoj je jako močán, in sam na sebi prevroč; s tem gnojem v bolj mrzlih krajih v spomladi gredice, lehice gnojijo, kamur kapus in druga semena za sadike sejejo, in dobro tekne zato, ker je vroč; sicer ga je pa pri nas premalo, da bi njive z njim gnojili, in tudi v gorkih krajih, sosebno v apneni in kremenovi zemlji, ne tekne. Če boš ž njim apneni in peščeni zemlji pognojil, ti bo travo tako požgal, da bo vse rujavo. Dober pa je, če ga v vodi raztopiš, in s tako vodo zemljo škropiš.

Ni pa samo živinsko blato, ampak tudi vse drugo, kar od živali pride, dober gnoj zato, ker vse, kar od živali pride, iz gnjilca obstojí, kateri rastline najbolj redí. Dober gnoj dá po takem dlaka, lasje, tičje perje, kri, mesovje, drob, kostí, parklji, rogovi in vsi živalski deli, ko se z zemljo pomešajo in v nji segnijejo. Kosti, parklji in rogovi pa morajo zdrobljeni ali zmljeti biti.

Gnoj tedaj je kruh kmeta; ako zemlje ne bo gnojil, mu bo tudi le skopo, malo rodila. Kmet mora tedaj skrbeti, da si dobrega gnoja pridobiva, kar mu je največ mogoče. Ako bi pa le samo blato, katerega mu njegova živina naredi, skup podrsal, bi to v resnici premalo gnoja njemu bilo. Tudi samo čisto in nepomešano živinsko blato bi premočán, prevroč gnoj bil, tako, da namesti rastline prav rediti, bi jim škodovati utegnil.

Da tedaj gospodar več in boljšega gnoja dobí, da tudi njegova živina bolj čista ostane in se ponoči odpočije, se mora živini postiljati. Za steljo rabi se slama, listje, praprot, resje, mah, bičje, šota (Torf), žaganje, pezdirje od lana, suha ilovna prst, katera, kedar je z živinskim blatom pomešana in se scavnice napije, prav dober gnoj naredí.

Gospodarske skušnje.

* *Ali krave bolje molzejo po surovem ali kuhanem krompirju?* — Skušnje nas učé, da krave več mleka dadó, če se jim poklada surovi krompir, spitajo (debelijo) pa se bolje po kuhanem krompirji. Zakaj to, razlaga dr. grof Lippe tako-le: Če se krompir kuha, se beljakovina usiri, krompir potem ni tako lahko prebavljiv, močec (štirka) pa se hitreje premení v sladkor kakor pri surovem krompirji. Ali te premembe so vendar premajhne, da bi delale navedeni razloček med surovim in kuhanim krompirjem; zato misli imenovani doktor, da v surovem krompirji mora še nekaj druzega neznanega biti, kar se po kuhanji pokončá in kar deluje na to, da se iz krví več tacih drobcev loči, ki delajo mast in mesó. Dve kravi, katerima se je obilo dobrega sená pokladalo, ste v 24 urah dajali 18 funtov in pol mleka. Te dve kravi ste dobili potem namesti samega sená 63 odstotkov surovega krompirja, manj pa sená, in namolzlo se je potem od njih 21½ funta mleka, tedaj 19 odstotkov več, kakor pred, ko se jim je pokladalo sená prav obilo; kuhanega krompirja se je pa moralo 76 odstotkov kravama dati, da se je le za 18 odstotkov mleka več namolzlo. — Po teh skušnjah je tedaj potrjeno, da surovi krompir, pokladan, dela na mleko, — kuhani pa na meso in loj.

* *Ali je krava breja ali ne,* o tem je večkrat zdaj prepir pri subvencijskih govedih. Naj tedaj ponavljamo, kar smo že enkrat v našem listu razkladali.

Večidel se misli, da je krava breja, ko se potem, ko je pri biku bila, več ne poja; pa to ni vselej gotovo, še manj pa, če je gospodar kravo kupil in se mu to le pripoveduje. Gotove skušnje učé, da se brejost krave v prvih 4 mesecih ne more gotovo spoznati; še le, ko je brejost čez polovico časa, prihaja vamp veči, zlasti na straném pod lakotnicami, in ostane tudi takrat tak, kedar je krava lačna.

Kedar se pa tele v trebuhu oživí, boš brejost krave tako-le za gotovo spoznal: kedar kravo napajaš, stopi na desno stran krave, in položi dlan blizo vimena, pa boš videl in čutil na trebuhu nekako pomikanje, ker mrzla voda telička prestraši, da se zgane. — Trdijo tudi živinorejci, da se brejost krave na mleku pozná, in to tako-le: kedar se krava zjutraj molze, kani nekoliko kapljic mleka precej spod krave v kozarec hladne vode, in pazi, kaj se z mlekom godí. Če se mleko po vodi razpustí, je znamenje, da krava breja ni, — ako se pa v kapljicah bolj gosto na dno vode spušča, je to znamenje brejosti.

* *Mnoge nadloge na vrtih se odpravijo lahko tako-le:*

Polži se najlože nalové, če mokre slamnate povezke na gredice položiš; pod njimi najdeš drugo jutro polžev na kupe;

pozemeljske gliste se od gredic odvrnejo, če po njih potreseš saj ali pa čreslja; uši na perji se preženó najbolje s tobakovim dimom;

strigalice rade lezejo v votline kostí; ondi jih dobiš zjutraj obilo, pa jih stresi v škaf z vodo napolnjeni, kjer poginejo;

za bramorje naredi v jeseni tù in tam na vrtu po dva čevlja globoke in po dva do tri čevlje široke jame, pa jih napolni s konjskim gnojem; pozimi se v teh jamah na kupe nabere bramorjev, ki jih spomladi lahko pokončaš.

O vcenitvi zemljišč zarad uravnave zemljiškega davka na Kranjskem.

Avgusta meseca t. l. se je dognala vcenitev v sledečih okrajih:

a) v zadevi poljedelstva:

v cenilnem okraji:				parcelami
Kočevskem	v 4	katastr.	občinah	z 11.609
Krškem	v 5	„	„	z 10.853
Črnomaljskem . .	v 4	„	„	z 9.789
Logaškem . . .	v 8	„	„	z 8.256
Kranjskem . . .	v 6	„	„	s 6.618
Postonjskem . .	v 5	„	„	s 5.696
Novomeškem . .	v 6	„	„	s 5.532
Kamniškem . .	v 7	„	„	s 5.359
Ljubljanske okolice	v 9	„	„	s 5.277
Litijskem . . .	v 3	„	„	s 4.114
Radoljškem . . .	v 6	„	„	s 3.389
Skupaj	v 63	katastr.	občinah	s 76.501

b) v zadevi gozdov:

v cenilnem okraji:				parcelami
Krškem	v 10	katastr. občinah	z	2.641
Ljubljanske okolice	v 11	„ „	z	2.625
Kranjskem . . .	v 7	„ „	z	2.242
Kamniškem . .	v 10	„ „	z	2.232
Radoljškem . . .	v 8	„ „	s	1.768
Novomeškem . .	v 1	„ „	s	1.050
Logaškem . . .	v 8	„ „	z	965
Postonjskem . .	v 9	„ „	s	548
Litijskem . . .	v 1	„ „	s	100
Skupaj v .	64	katastr. občinah	s	14.171

Zabavno berilo.

Obrazi iz življenja.

III.

Odgoja po módi.

(Dalje.)

Ko je po taki veselici gospá Gosarjeva v spalni sobi sama s hčerama — kajti gospod Gosar ima posebno sobo z okni na dvorišče, kjer že navadno dve uri smrčí — se začne tak-le pogovor:

Mati: „Elvina, nocoj si se mi preveč pečala z nadlajtenantom“. — Elvina: „Je tako duhovit človek, vé tako zeló kratkočasiti.“ — Mati: „No, no, na zadnje se mi še zaljubiš! Saj veš, da jaz tega ne trpim. Boditi obe ljubeznjivi, a pri tem mrzlega srca. Kedar vaji hoče kdo vjeti, huš! zletiti mu kakor metulj.“ — Noriberta: „Potem se ne bove nikoli omožile!“ — Mati: „Za to bom skrbela jaz. Le po mojih naukih se ravnajti. Prihodnjič se bolj držiti mladega Butelja in Smuka.“ Obe hčeri: „Oh, teh ostudnežev! Saj ne zná nobeden besedice spregovoriti. Grda sta pa tudi, da je groza“. Mati: „Pa sta sila bogata. To veljá. Meniti, da sem jaz gledala na kaj druzega? Da mi tedaj loviti zlata tička, in sicer vsaka tistega, ki jej bo bolje dvoril.“ — Hčeri: „Al mama, v ta dva se vendar ne bove mogli zaljubiti!“ — Mati: „Saj tega treba ni. Za take reči je čas še potem, ko ste že omoženi.“

Tako je odgojevala gospá Gosarjeva, rojena Šopirnikova, svoji hčeri.

Kaj pa z najmlajšim sinom, Rodrigom! Ravno pride s šole. Stopivši v sobo vrže pokrivalo in knjige od sebe kamorkoli, nekaj knjig priletí Elvini v naročje in jej zbije iz rok roman, v katerega je vsa zamaknjena, nekaj pa na Noribertne citre, da koj nekaj strun poči. Obe skočite kviško in proti fantu. „Poberi mi roman“, kričí prva, in „navij mi na te citre druge strune, hudournik“, upije druga. „Nimam časa“, se ruga dvanajstletni dečko, sede za mizo in se zadere: „Južino! mojo južino! Bi morala že tu biti, ko pridem.“ — „Nič ne boš dobil“, pa se oglasí Elvina, „porednež ti“. — „Tiho“, poprime mati, „to imam jaz odločevati. Roza, prinesi južino za mladega gospoda“, veli hišni skozi vrata v prvo sobo. Deček pokaže sestrama osla, pojé južino, potem pa drví na vrt. Tako se odgojuje „gospod“ Rodrigo.

Zdaj, ko smo si ogledali hišo in rodovino, lahko sledimo dogodjajem v njej.

Dopoldne je, ura gre proti enajsti. V spalni sobi gospé Gosarjeve in njenih hčerá je še vse navlečeno. Gospá sedí pri oknu v jutranjem dolgem, belem krilu, hčeri pa se napravljate ali „delate toilleto“. Pričakovati je obiska, zato morate hčeri biti nagleštani, kolikor gre. Gospá sama nadzira napravljanje, pri katerem pomaga hišna, ki mora skakati od kota v kot, od mize do mize, gonjena po hudih besedah iz ust gospic, katerema vsaka druga reč ni po volji.

Z bližnje sobe je slišati nagle korake, ki se bližajo spalnici. Koraki so moški. Kdo si drzne prodirati v svetišče žensk! Hišna, pogledavši skoz vrata, naznani: „gospod“ in že stopi v sobo Fredi. „A ti si!“ vsklikne gospá Gosarjeva. „Ali ne veš, da je nespodobno za moškega stopiti v sobo, kjer ženske toilleto delajo?“ — „Ej kaj,“ se zadere Fredi, in pade v najbližnji naslanjač, „mar meni za vaše ženske skrivnosti! Jaz vas pri tem ne bom motil.“ Pri teh besedah zasuče se na naslanjaču tako, da gleda skoz okno, ženskam pa kaže hrbet, in prične: „Daj mi denarja, mati! Do jutri moram imeti 2000 gold.“ „Moraš jih imeti? Zakaj?“ — „Zaigral sem jih nocoj — na častno besedo.“ „Zaigral?“ Vse strmí in toilletovanje je vstavljeno za trenutek. „Neprevidnež“, prične prva gospá Gosarjeva, „meniš, da imamo denarja na kupe? Saj ni davno tega, kar sem ti dala dve obligaciji, da jih zastaviš, ker nisem imela gotovine.“ „Obligaciji sem že prodal.“ „Kaj? prodal? In vse že pognal?“ „Kaj umeš ti, mati o tem! Sploh pa nisem prišel računa dajat, ampak po denar. Kdaj ga dobim? Najljubše bi mi bilo, da ga dobim ta hip.“ „Jaz ga nimam.“ „Nimaš ga? Potem mi ne ostane druzega, kakor da se vstrelim.“ Pri teh besedah potegne z žepa pištolo. Splošen krik. Gospici padete v omedlevice, gospá Gosarjeva pade na kolena pred Fredom, ki je vstal in drži pištolo v roki, hišna pa smukne skoz vrata in teče po gospoda Gosarja, kateremu potoma razloži v kratkem, kaj se je zgodilo.

Gospod Gosar vstopeč najde še vse v popisanem stanji. Vsak človek, če je še tako ponižen in krotak, ima v življenji trenutke, v katerih utegne postati lev. Tako gospod Gosar v tem trenutku. Kakor strela šine med mater in sina, potegne prvo kviško, druzemu iztrga pištolo z roke, jo vrže na tla, sina pa posadi z močjo na stol. „Tako? Najprej zaigraš denar, potem pa se hočeš vstreliti, ti smrkovec ti! To je sad tvoje odgoje, gospá soproga. Na, tu imaš, ti poba ti.“ Dve gorki priletite Fredetu preko glave, da mehkužni dečko kar omahne. Zdaj omedlí tudi gospá Gosarjeva. Nezaslišano! Nihče še ni dotaknil se njenih otrok in zdaj je gospod Gosar sam tako predrzen! Znorel je!

Gosár pobere na tleh ležečo pištolo in jo pogleda. „Haha! prazna je! O ti potepuh ti! S to pištolo se je hotel vstreliti? No, le čakaj, take muhe ti bom že pregnal.“

Ko nazoči slišijo, da pištola ni bila nabasana, se jim zopet povrne zaostala sapa. Tudi gospod kadet pride k sebi. Kakor sveča se postavi pred očeta in zarujove: „Veš, koga si razžalil? Vso vojaščino. Da nisi moj oče, tirjal bi zadostenja za to oskrunjenje časti od tebe v dvoboji.“

Te besede spravijo Gosarja še bolj s kože. Nenavaden pogum ga navdá, kakoršnega vpričo soproge ni še nikdar čutil. „Kaj! Na dvoboj bi klical svojega lastnega očeta, ti fantalin ti! Koliko te je? Če se mi ne spraviš ta hip sam s hiše, te bom spravil jaz tako, da ti bodo rebra pokala. Te bom že učil obnašanja jaz!“

Fredo, vidóč, da je očetu resnica, zgubi ves pogum, ki ga je imel vselej nasproti očetu, kedar je bila mati nazoča. Tudi se oglasi gospá Gosarjeva: „Le pojdi, Fredi, saj vidiš, da gospod Gosar divjá. Se bomo že drugi pot pogovorili.“ Kadet vzame kapo, odpre vrata, se obrne nazaj in jih z besedami: „To te bo še grevalo, oče“, zaloputne za sabo, da se kar hiša strese.

*

Ubogi Gosar, kaka ploha se je vlila ná-nj! Ušel jej je sicer na svoj vrt, ali popoldne je gospó bodlo, umirala je, zdravniki so letali po hiši in — — še pred mrakom je imel Fredi 2000 gld., katere je moral Gosár na posodo vzeti. Tako naglo je postal junak Gosar zopet ponižni sluga svoje soproge. Fredi pa se je za vse to odškodoval zvečer v družbi pajdašev, ki so pili na zdravje radodarnih starišev njegovih.

(Dalje prihodnjič.)

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

(Dalje.)

4.

28. dan julija meseca 1402. leta se je nad Angoro pripeljalo solnce — žgoče solnce, vsak njegov žarek se je človeku zdel, da je ognjišče, pod katerim vodni studenci sahné globoko v zemlji, rodovita zemlja prominja se v prah, skale in gore iz žule (granit) pa apnené pod njim, da leskečejo, kakor gruče rosastega srebra. A to plamteče solnce se danes ogleduje v orožji, ki krije doline in vrhove pred Angoro nekoliko milj daleč; v pozadji (hintergrund) vidiš z gore, kjer Bajazet sredi straže in svojih vojevod ogleduje krajino, — z gore vidiš mesto Angoro samo z njenimi baštijami in sè stolpi, z njenimi palačami in mečeti, z njih munami vred, ki sezajo v višine; strahotna, skoro mrliška tihota kraljuje nad Angoro, nad vso krajino, nad neizmerno vojaško množino obeh Azij, — nad vojnici, katere sta bila oba samosilnika (despota) in najhujša pasjeglavca svojega stoletja — Bajazet in Timur, postavila v boj, drug na drugega Angori po gorah in po dolinah; le hrzajoči konji, bridkega orožja brenkost kalí to rano tišino, skoro strah vzbuja teh sto tisoč ljudí, zbranih na vojsko; vojščaki molčeče gledajo zdaj svoje vrste, zdaj vraga, baš tako gledajo i njih vodje. Tam za reko od doline naprej po gorah baš do njih temen se črné kosmate čapke iz ovčjih kož Tatarom in Perzijcem, ki jih ni menj, nego petkratsto tisoč, krije doline in gore; petdeset slonov, kakor petdeset trdnjav, stojí na čelu Tatarski vojski, sredi katere na vrhu, ki z njega lahko človek preletí vso krajino, dobro vidiš kana Timurja dragoceni šotor; najodličnejši Perzijski in Tatarski emiri se gnjetó okrog njega, pripravljeni so tudi na sužnjiško službo, da jim le migne kan. Dobro vidiš, da je Tatarska vojska razdeljena na devet oddelkov, Tatarom je številka devet sveta, vodijo te oddelke štirje Timurjevi sinovi s petimi njegovimi vnuki vred. Miran-šah, njegov najstarejši sin, načeluje vsem oddelkom desnega krila, tam na višini vidiš njegov šotor, a ni tako dragocen, kakor je šotor kanov, njegovega očeta; šaha Rokh in Khalil, drugi in tretji sin, ukazujeta levemu krilu; Timurjev ljubček in vnuk, njegovega prvorojenega sina Džehangira sin, mirza-Mohamed, da-si je še mlad, načeluje pa Tatarski sredini, štirideset najiskušenejših emirov ima ta mladi vodja na pomoč, njegov šotor se buli sredi doline med reko in gorami med vznožjem.

Z nasprotne gore Bajazet dobro vidi ves bojni red Tatarske vojske, katero je s kanom vred z daleč, v Brusi, zaničeval, — da, zaničeval jo je še pred nekolikimi dnevi, ko je zaničljivo hrbet obrnil njemu, ki je prav na tem torišči na boj pripravljen čakal ga, a le na svojo zabavo, morebiti zato, da bi bil pokazal, kako malo mu je do Tatarskih jat, priredil je o vročini Azijskega julija velik lov, o kateri zabavi je vsled same žeje in trudnosti pogagalo 5000 konj in poginila velika množica vojščakov, osoda je Bajazeta globoče in globoče pogrezala v svoj vrtinec; a zdaj, ko je bil oholi sultan drugič, po tridnevnem izostanku prišel k Angori, našel je Timurja na boj pripravljenega zopet prav na tistem, njemu jako ugodnem prostorišči — in videl je, da je Timur vzel mu slehern pristop k reki, ter da vode ne more priskrbeti si nikakor drugače, nego z odločilnim bojem, o najhujših okolnostih, če neče umakniti se, kar bi njegovi oholosti bilo sramotno — in nestrpno.

Bajazet gleda sè svoje gore bojni Tatarski red in čudi se mu. „Bismillah!“ — šinilo mu je slučajno iz ust — „kdo bi bil veroval, da ima le-ta čednik toliko psov, da bode tako silno postavil se mi po robu! Satan in njegova vražja moč z njim; mene pa je omamil „eblisa“ sè svojim strupovitim dehom, da sem mu pred tremi dnevi prepustil svoje torišče“ — pristavil je povešene glave, praznoverski pokoren svoji osodi.

Njegovi vojvode so kimali drug drugemu, z migljaji in z drugačimi znamenji so se opominjali, da bi kateri spregovoril nekoliko besed, ali zaman je bilo vse, nihče se ni upal, da bi bil samosvojnega gospoda jezo na svojo glavo navalil s prorokovo besedo, neljubo ne mara njegovemu uhu. Kar se predrzne Soliman, najstarejši sultanovi sin, ki je na desnem krilu načeloval vsi Azijski vojski, ta ga je ogovoril: „Modri se ogne satanove močí in njegovih zadrg, sultan, dragi oče!“

„Kaj znači to?“ — povprašal je takoj Bajazet, njegovo oko, ki je bilo že skoro ugasnilo, iskrilo se je zopet.

„Da poginemo, ako na tem prostorišči začnemo boj“ — odgovoril je srčno Soliman — „ako pa se umaknemo nazaj, svobodno bodemo na ugodnem prostoru čakali Tatarjev, ali pa, če Timur zapustí Angoro ter pomakne se nazaj, nič nam ne bode na kvar, če bodemo planili za njim in gnali njega in njegove jate po vsi pustini baš do Samarkanda.“

„A jaz bi bežal?! — Bajazet bi se bal Timurja, sultan paglavca?!“ — vskriknil je padišah strašno nevoljen — „a to mi svetuje moj sin — to, da bi oskrunil svojo slavo? — kaj še, ha!“ — zarežal je zaničljivo — „ti nisi moje krví kri, sužnje sin si ti! ti šteješ sovražnikove jate, svoje močí, svojih vojščakov pa ne sodiš“ — pristavil je ponosnega očesa in ozrl se po svojih slavnih vojvodah, vprlo pa se je njegovo oko v najmlajšega sina Mohameda.

„Moj oče, Bajazet Ilderim, ne vrže v blato svojega imena!“ — opomnil je Mohamed otroški, neumno smelo. A baš to je bilo znamenje, da je osoda Bajazeta že potegnila v svoj vrtinec, ker je bil vesel neumne opazke, ter je na konji približal se Mohamedu in strastno poljubil ga.

„Ne, ne oskrunim svojega imena, dragi sin!“ — opomnil je radostno — „da, ti si moj sin, moje carjevine nada: precej jutri ti pokažem, kako bodeš o svojem časi moral mlatiti po svojem sovražniku!“

„Ali ta je nada carjevini?! — ali le-ta, kristijansk sin?!“ — čudil se je zavistno Soliman s tajnim glasom. „Oče sultan!“ — spregovoril je glasno, a uporna oholost mu je gledala iz obraza, krilila je v njegovem glasi, „tvoj sin sem tudi jaz, to sem pokazal sè svojim nasvetom, da bi obvaroval sebe in svojo vojsko na gotovo zmago, na novo slavo; ti pa si drugače odločil, jutri tudi jaz pokažem ti, ali sem kri tvoje krví ali ne!“ — pristavil je in prisegel.

(Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Čudna navada možitev pri Babiloncih.* — Vsako leto o določenem času in na določenem mestu zberó se vsa dekleta, ki so spoznana bila za možitev sposobna, — zberó se pa tudi tukaj mladenči ženini. Potem pride licitant in kliče po eno dekle, da klicano stopi naprej in se prodá onemu, ki za-njo največ ponudi. Navadno se dražba (licitanda) začne z izklicem najlepših deklet, po katerih segajo najbogatejši Babilonski mladenči. Ko so po tej poti prodali najlepša dekleta, potem pride vrsta na grda. Tukaj pa se zasuče stvar drugače. Kdor vzame grdo, dobí še nekaj denarja povrh, in največ ga dobí tisti, kdor je vzel najgrjo. V ta namen se jemlje oni denar, ki se je skupil za najlepša dekleta — in tako prav za prav najlepša dekleta pomagajo grdim k možem.

* *O izdajstvu v Dunajski orožarnici (arsenalu) se* pripoveduje zdaj po vseh časnikih. Ker ta dogodba iznova potrjuje žalostno prikazen, da v našem cesarstvu ni nič izdajstva varno, naj tudi naš list poroča o njej. General Uhacius je nedavno iznašel novo velevažno fabrikacijo topov (kanón), ki je bila skrivnost drugim vladam. Pisár v Dunajski orožarnici, Nachtnebel po imenu, je po dogovoru se še dvema pisarjema (Zoller in Götz) podkupljen od ataše-a Italijanske vlade, podpolkovnika Meinoni-a, razodel mu dotične obrise in ž njimi mu ovadil skrivnost o izdelovanji Uhaciusovih topov. General Uhacius sam, ko je izpraševal izdajalce, kaj vse so razodeli Italijanu, je ves prestrašen izvedel, da — razen ene zeló važne točke — so vse skrivnosti izdane. Izdajalci so bili 4. dne t. m. izročeni Dunajski deželni sodniji toženi hudodelstva, da so vojniško skrivnost izdali tuji državi. Po tem izdajstvu so zavrženi vsi milijoni, ki so bili potrošeni na nove topove, ki bi Avstrijskemu topništvu (artileriji) dajali veliko prednost v vojski. Zdaj si tudi Italijanska vlada more delati take topove, in po tej tudi druge. Grozna korupcija je res v Avstriji povsod, kamor pogledaš! Lansko leto je kupil neki Ruski atachè skrivni Avstrijski načrt mobilizacije o primerljeji, ako bi Avstrijska armada o Rusko-turškem boji stopila v akcijo.

* *Hiša za 50 kr. prodana!* — C. kr. okrajna sodnija v Brni na Moravskem je nedavno hišo, ki je bila sodniško na 300 gold. cenjena, po 3. eksekutivni dražbi prodala. Ker nihče drug ni prišel k licitandi, jo je za 50 kr. dobil tožnik.

Solske drobtinice.

* Deželni šolski svèt na Koroškem je učiteljem v slovenskih šolah ostro zaukazal, nemški učiti; mudnim ponemčevalcem je zažugano, da ne dobijo 5letnih doklad pri svoji plači. — Po sili morajo tedaj ljudske šole na slovenski zemlji dresure biti za nemščino!

* V Brežicah na Štajarskem se je pri okrajni učiteljski konferenci 26. julija zeló nemškutarilo, le kaki 3 gospodje — kakor „Slov. učitelj“ piše — so si upali nekoliko slovenski govoriti. Sklenilo se je neki med drugim tudi to, da se telovadba slovenski mladini v nemščini podučuje — „omnia ad maiorem Germaniae gloriam!“

* Pravo so storili šolarji v Kapli na Koroškem, da so ušli iz šole učitelju, ki ne zna besedice slovenske, šolska mladina pa ne razume nemščine. — Če bode ponemčevanje v slovenskih krajih tako silovito koračilo naprej, res, da ne bode druge pomoči, kakor te, da stariši mladine ne pustijo v take šole, kjer se tako očitno v obraz bije ne le národni ravnopravnosti, ampak tudi pedagogiki sami.

* Povsod so nemčurji enaki! V Brnu, glavnem mestu Moravske, je na tisoče in tisoče Čehoslovanov, a vendar ni nobene ljudske šole s slovanskim učnim jezikom. Da bi jo dobili, so se obrnili ondašnji meščani s prošnjo na mestni odbor, a ta jim prošnje ni še rešil. Ako jim jo mestni odbor odbije, hočejo se pritožiti pri c. kr. deželnem šolskem svetu, in če tudi ta ne skaže jim pravice, gredó do ministerstva nauka. Če pa tudi tù ne dobó pravice, gredó s tožbo do c. k. upravne sodnije, od katere pričakujejo pravične rešitve zato, ker je ista viša sodnija ne davno vslišala prošnjo nekaterih Žižkovcev, ki so prosili nemške ljudske šole nasproti slovanski, ki je v Žižkovu. — Da, da! nemščina se lahko izprosi, al — slovenščina je vse drugo!

Politične stvari.

Ali bo kaj s pogodbo z Ogri?

Deželni zbor Dunajski je 4. dne t. m. zopet pričel svoje delo, v kratkem se bo zbral tudi Ogerski; obeh čaka važno delo, na dnevnem redu imata pogodbo med obema polovicama države.

Več ko 10 let je že preteklo, kar je bil sklenjen „zakon“ med Avstrijsko in Ogersko, ki se dualizem zove in že čez leto dni se ukvarjate vladi s ponovljenjem te zveze. Obravnave o tem so se vršile jake burno, padale so hude besede in večkrat je bilo ministerstvo prisiljeno ponuditi odstop; celó od zunaj pretečo nevarnost so hoteli porabiti Magjari v svoj prid in priganjali Avstrijski državni zbor, a ta se nikakor ni hotel podati. Magjari svojega namena niso dosegli.

Potem so poslali oba zbora domú, nadjaje se, da do jeseni se bodo razburjeni duhovi pomirili in trdovratnost omehčala. Tudi od zunaj so pričakovali ugodnega vpliva. Ali se je prva nada spolnila ali ne, to se bo kmalu pokazalo; zadnja se ni. Težko pa tudi, da bi se bili poslanci Avstrijskega zbora poboljšali v Magjarskem smislu. Razmere finančne na Ogerskem so preslabe, prežalostne, nasledki slabega gospodarstva Magjarov preočitni, s takim gospodarstvom se Dunajskemu zboru ne morejo prikupiti. Magjari se zdé vsem nezmožni za lastno gospodarstvo; z državo, ki je prišla popolnoma na kant, se Avstrijska polovica vendar ne more in ne sme zvezati na podlagi enakosti. Po dualizmu je tedaj država politično in gospodarsko onemogla. Beustova poskušnja se je skazila in v Cislajtaniji bi najraje imeli, da bi preteklih 10 let ne bilo. Za novo pogodbo imajo Magjari na Dunaji sila malo upanja, največje, česar se morejo nadjati, je to, da vse ostane v „status quo“ — pri starem.

Pa še tudi za to je malo upanja. Zdaj, ko gré za to, da se Avstrijska monarhija vtika v vnanje dogodbe tako, kakor bi bilo njej v prid, utegne odkljenkati dualizmu; Magjari se zeló motijo, če mislijo, da se bo vsled dogodeb na jugu njihova reč rešila v zborih po njihovi volji. Demostracije za Turke, ki so se godile v tem času po Ogerski zemlji, so vendar nekoliko odprle oči nemškim Dunajskim poslancem, da vidijo, kam merijo Magjari. Menda vendar ne bodo na Dunaji hoteli plesati po Magjarskih goslih, niti si ne bodo dali narekovati s Pešta take vnanje politike, ki bi bila edino Magjarom v prid. Potegniti se za Turke — kakor želé Magjari — bilo bi za Avstrijo poguba, še najbolj zagrizeni „turški listi“ si ne upajo več

priganjati k temu in trditi, da bi bilo koristno. Nova pogodba taka, da bi Avstrija odjenjala in Ogerski vnovič kaj pridala, bi storila Magjare še bolj prevzetne, že zato si bodo takraj Litave še bolj premislili, predno bodo privolili v novo državno zvezo z Ogersko.

Res, da so nekateri zmirom zvesti privrženci Auersperg-Lasserjevega ministerstva za pogodbo bolj voljni, toda razkolstvo v „ustavoverni“ stranki je tako, da ministerstvo zdaj res nima večine na svoji strani. To razkolstvo bo med zborovanjem še napredovalo, dosti je vzrokov za to, in podoba je, da do popolnega razdora ni daleč. Ako se opoziciji posreči pridobiti si one, ki so se od ustavoverne stranke že zdaj odlušili, potem ni dvombe, da bo pogodba splavala po vodi.

Naši dopisi.

Z Dunaja 6. sept. — Vaši bralci že vedó, da se je 4. dne zopet začel državni zbor. Mislim pa jim vstreči, ako jim nekoliko popišem nenavadni pusti začetek. Došlo je v prvo sejo malo poslancev in še ti večidel so kazali tako dolgočasne obraze, kakor da bi jim bile — kakor mi Slovenci pravimo — kure prosó snedle. Podobni so bili bolj trudnim delavcem po večmesečnem delovanji, kakor pa da so prišli iz dvemesečnih počitnic zopet v zbornico. Prav malo je prišlo Poljakov, in na obrazih se jim je še jeza brala, da jih je vlada zapodila iz deželne zbornice, predno so skovali Turkom prijazno, Rusom pa sovražno adreso. Govorilo se je, da zatega del Poljakov celó ne bo na Dunaj v državni zbor; al togota se jim je kmalu vlegla, in zopet bodo zvesti stebri ministerstva, vsaj so vsi srečni, da imajo „rojaka ministra“ na vladnih klopéh. Čuditi se je pa dolgočasnemu prvemu začetku državnega zbora tem bolj, ker pred poslanci ležijo vladni predlogi, ki globoko režejo v mesó in kri vsacega človeka v našem cesarstvu, ki davke plačuje, — to so namreč tako imenovane „davkovske reforme“, katere pa je prvomestnik davkovskega odseka baron Eichhoff dobro krstil s tem, da jih je kar naravnost imenoval „povikšalnice davkov“. Iz vsega, kar smo dozdaj o teh „davkovskih reformah“ izvedeli, se res kaže, da poslanci hodijo okoli njih kakor okoli vrele kaše, da ne vedó, kako bi se jih lotili, da ne enega izmed vseh poslancev ni, ki bi danes vedel parlamentarno osodo teh vladinih predlogov. Že prva obravnava 4. dne t. m. je to očitno kazala. Predsednik zbornice dr. Rechbauer je brž v prvi seji na dnevni red stavil vladne davkovske predloge in hotel, da splošno debato začnó 4 poročevalci, ki je vsak kaj druzega imel zbornici povedati. Al kaj se zgodí? Poslanec grof Dubsky vstane in predlaga, naj se še odloží ta razprava, češ, da poslanci niso še dovolj študirali teh važnih predlóg in da tudi klubi so si še zeló navskriž, kako bi glasovali o predlogih. Predsednik je zeló razburjen opomnil, da o 4 letih, kar so te predloge izročene odsekom, in o 2 mesecih, kar imajo poslanci poročila odsekov v rokah, je vendar časa dovolj bilo, da vsak poslanec vé, pri čem da je. Dubskyev predlog za odlog teh predlóg pride potem na glasovanje in — sprejet je bil z veliko večino, kajti le levica zbornice, nov napredni klub in pa ministri so glasovali za predsednikov predlog. Ministre je to glasovanje zeló potrlo, ker jim kaže prihodnje zapreke njihovim predlogom, in zbornice predsednik je bil tako razkačen, da je mahoma sejo končal in prihodnjo na 7. dne t. m. odločil. To prvo zborovanje pač kaže, da so poslanci že zeló „reichsrathsmüde“, kar je tem bolj ominozno, ker se zadej še pelje sklepanje nove desetletne pogodbe z Ogersko in gosti oblaki še zakrivajo prihodnost Turških homatij. Počil je zato že glas, vsaj „Deutsche Zeitg.“ hoče vedeti, da ministerstvo namerava, davkovske predloge za zdaj odstaviti iz vrste obravnav in jih v obravnavo prinesti še le po dovršeni novi Avstro-Ogerski pogodbi. Koliko je resnice na tej govorici, ne vemo, to pa se že zdaj vé, da tudi novo pogajanje ne bode gladko teklo in da tudi o tem smo že večkrat čuli, da se — začasno odloží. Vse državljane, ki Avstriji dobro hočejo, čedalje bolj navdaja prepričanje, da brez premembe sedanje sisteme ne pridemo na bolje.

Iz Hrušovske srenje v Tuhinski dolini 10. sept. — Večkrat so že predrage nam „Novice“ marsikomu na kako vprašanje odgovorile, in vselej pravo svetovale; zatoraj tudi jaz v sledečih srenjskih zadevah pojasnila prosim. Nek fant iz naše občine je šel se mizarstva učit v Vodice na Gorensko ter se ondi nekoliko izučil. Kot mizarski pomočnik je šel v Kranj. Ondi je nekoliko časa delal, potem pa se preselil v Selca Kranjskega okraja. Spomladi leta 1874. pride mene kot župana prosit za ženitvansko oglasnico, rekši, da toliko zasluži, da si upa sebe in svojo družino pošteno preživiti. Jaz mu je ne dam in rečem: še v Kranji bivajoč si svojo doto iztirjal, pa si jo zapil; zdaj mar si pa upaš že celo družino živiti. Na to vloží prošnjo pri občinskem odboru za ženitvansko oglasnico. Odbor mu odločno odpiše, naj pošlje spričalo potrjeno od ondotnega županstva. Tudi to se ni zgodilo. Fant se pritoži na sl. deželni odbor Kranjski v Ljubljani in ondi dobí ženitvansko oglasnico meseca svečana t. l. in se oženi. Njegova žena umrje pustivši majhno dete. Nedavno dobimo list od župana v Selcah, da je plačati za omenjenega otroka za 5 mesecev 35 gold. Kaj bo, če bodo občine morale za takimi vlačugarji plačevati! Popisani mizarski pomočnik je pa pobegnil, da nobeden ne vé, kam. Vljudno prosim sl. vredništvo za pojasnilo.

Franc Podbregar, župan.

Odgovor vredništva. Radi Vam damo odgovor, pa žalibog, da Vam ne bode prijeten. „Novice“ so že večkrat tožile o nesrečni postavi, da se sme vsak ženiti, komur drago, in da občine, katerim se dolžnost navalí, da morajo za take berače in njihove otroke v potrebi preživeti, nimajo pravice prepovedati ženitev, o katerih se že naprej vé, da jih lakota čaka. Al postava je še dandanes taka, čeravno so se narodni poslanci v deželnem zboru iskreno zato potezali, da naj občine imajo pravico dovoliti ženitev ali pa jo odreči. Zato se zdaj deželni odbor ne more braniti, da bi ne dal ženitvanskih oglasnic, kedar pride prošnja do njega, če tudi jih večkrat daje le s težkim srcem in odlaša in odlaša, ker tudi naprej vidi siromaštvo. Al postava je, in zoper postavo ne sme ravnati. To je „liberalizem“ s svojo srečo! Oglasnica ni sicer dovolitev, ampak le pismo, da se je kdo za ženitev oglasil, vendar fajmoštri na podlagah oglasnic oklicujejo ženitve. Kar pa se tiče plačila onih 35 gold. za otroka, se ga občina po občinski in domovinski postavi rešiti ne more, ki je dolžna za reveže svojih srenjčanov skrbeti; vprašanje je le: ali ima oni vlačugar pri vas še domovinsko pravico; če jo ima, kar vam pové občinska postava, ki jo gotovo kot župan v rokah imate, potem jo pa ima tudi otrok njegov.

Iz Hotederšice na Notranjskem 6. sept. (*Prošnja za nesrečnika.*) Zadnji dan avgusta meseca je bil strašne za vas Hotederšico na Notranjskem. Deveta ura zvečer je odbila, ko začne plat zvoná biti na vse tri zvonove. Ni se moglo uganiti, kje da gori, ker je veliko hiš se svetilo zato, ker je bil ogenj nekoliko oddaljen in na

visokem kraji. Gorelo je pri mizarji Jan. Plečniku, ki je zraven mrve in slame tudi veliko suhega lesá pripravljenega imel pod streho za svoja dela. Ugasiti ognja ni bilo močí, ker vode ni blizo. Predno so ljudje prihiteli z vodo in brizgljo, bil je požar že tako močan, da se pogasiti ni dal. Pogorelo mu je ne le seno, slama, les, temuč tudi vse orodje in veliko kolovratov, oblačila in tudi čebelnjak, v katerem je bilo več od 200 gold. vrednosti. Ker je Plečnik celo notranjsko stran in tudi Trst previdéval s kolovrati in drugim blagom mizarskim njegove vrste, se morebiti kak dobrotnik najde, ki na beraško palico prišedšemu pomaga, da se more zopet poprijeti svojega rokodelstva. Vreden je pa tem bolj pomoči, ker je po svoji dobroti v toliko škodo prišel. Potujočima dvema ciganom je namreč dal, ko sta prosila slame za ležišče. Ko pa pride še tretji cigan prosit ga, mu reče, da mu ne more več slame dati, temveč naj pride pod njegovo streho ležat. Cigan je prišel, pa — ogenj zatrosil. Priča tega je velika lončena tobačna lula, katera se je našla v pogorišču, kakoršna je navadna le ciganom, kateri so pa med ognjem zbežali. Kdor za usmiljenja vrednega pogorelca pomoči dati hoče, naj jo oddá sl. vredništvu „Novic“ *) ali pa gosp. fajmoštru v Hotederšici, od kodar bo pogorelec vsak dar gotovo prejel. Podžiberžanski.

Iz Ljubljane. — Poslednje dni nam je, kakor na drugem mestu poročamo, telegraf prinesel jako važne in vesele novice iz bojišča Turško-črnogorskega in pa Turško-ruskega. Povsod so bili Turki hudo tepeni. Te novice so tem bolj vesele, ker dan poprej, ko so Črnogorski junaki vzeli Nikšić, so lažnjivi Turki in njihovi pomagači po svetu poslali glas, da so Črnogorce popolnem potolkli. Če gre stvar tako naprej, kakor se je zdaj začelo, bo vendar pred zimo — divje Turčije konec.

— (*Iz seje dež. odbora 7. septembra.*) Na vprašanje deželne vlade zarad potrebe in koristnosti enake postave za Kranjsko zoper pijančevanje, kakor je v Galiciji že vpeljana, je deželni odbor sklenil priporočiti vpeljanje take postave s posebnim ozirom na žganjarje. Sklenilo se je, da se vloží na skupno ministerstvo prošnja zarad naprave železnice iz Ljubljane preko Dolenskega na Hrvaško.

V pondeljek so se pri deželnem odboru razpečatile ponudbe (oferti) za različna dela pri zidanji norišnice na Studencu, katerih je 20 došlo.

— Bivši suplent gosp. Adolf Novak je imenovan za pravega učitelja na realni gimnaziji Kranjski.

— Ta teden so tudi po vogalih mestnih naših ulic nabiti razglasi, ki oklicujejo premiranje goveje živine in prodajo subvencijskih goved v Novomestu 11. dne prihodnjega meseca, kjer bode prejšnji dan premiranje konj. Naj si živinorejci tudi to „ad notam“ vzemó.

— V 35. listu smo že naznanili, da bode v Celovcu od 20. do 23. dne t. m. velika razstava konj, goved, prešičev, ovác in pa mlekarskih in druzih kmetijskih pridelkov. Kdor se zanima za živinorejo in ni daleč od Celovca, ne bode se kesal, ako prihodnji teden pot naredí v Celovec.

— (*Tako imenovani češpljev sejm*) je le malo ljudstva privabil v Ljubljano; povsod se vidi, da denarja manjka. Na živinskem sejmu je bilo čez 600 konj na prodaj, veliko tudi goveje živine, vendar le srednje rejene; za konje je bilo malo, za govejo živino pa več kupčije, največ (60) brejih krav so pokupili za Nemčijo; al tujci ne plačujejo več tako dobro, kakor so izprva plačevali govejo živino. — Tudi čebelarski sejm opoldne pred „mostom“ je bil jako poln čebelarjev in živahen, ki so funt meda držali po 21 in 22 krajc., kupci pa ponujali le po 17 in 18 kr., določene cene tedaj niso uganili zato, ker na enih krajih je medú veliko, na drugih (po Dolenjskem) pa malo. — Nam Ljubljančanom se kaže že zdaj malo vesela perspektiva zimske dragine, kajti že zdaj veljá kilo govejega mesa 54 krajc., telečjega pa 68 kr., dvoje jajic stane 5 krajc.

— „Narodna šola“ z vdovskim učiteljskim društvom ima 27. dne t. m. občni zbor.

— (*Dva pogreba v okolici Kranjskega mesta*) sta bila včeraj 11. dne t. m.: v Šmartnu so položili v grob truplo preblage gospé Hermengilde Zupančičeve, rojene pl. Vest, soproge gosp. prof. Zupančiča, ki je 9. dne t. m. v gradu Šentpeterskem umrla, — na Rupi pa gosp. dr. Aleksandra Hudeca, iskrenega narodnjaka, ki je po dolgi pljučni bolezni v gradu Prevalskem umrl tudi 9. dne t. m.

— Pred 4 dnevi je došel telegrafični ukaz v Ljubljano, da se imajo reservisti, ki so bili za 4 tedne v vojaške vaje le-sem poklicani, hipoma domu spustiti. To se je tudi zgodilo. Kaj pa prav za prav pomeni ta hitrica, je dozdaj še uganjka. Ima li morebiti naša dežela dobiti drugih vojaških gostov?

— (*Šolske počitnice*) so pri kraji. Novo šolsko leto za gimnazijalce in realce se prične prihodnji pondeljek, 17. dne t. m. Učence, ki na novo stopijo v gimnazijo, morajo njihovi stariši, ali pa starišev namestniki 13. in 14. septembra pripeljati k gimnazijskemu ravnatelju, seboj prinesti krstni list in pa šolsko spričevalo prejšnjega leta ter plačati 2 gold. 10 krajc. sprejemščine, 30 krajc. pa za knjižnico. 15. septembra potem se morajo novinci podvreči pismenemu izpraševanju, pozneje pa ustmeni preskušnji, ali so za sprejem v prvi gimnazijski razred sposobni ali ne. Drugi gimnazijski dijaki, ki so že v gimnaziji bili, se morajo do 16. septembra vpisati dati. Vse to veljá tudi o učencih za realko. Ker je pa na realki Ljubljanski uboga slovenščina le za take učence predpisan nauk, katerih stariši ali starišev namestniki to odločno zahtevajo, morajo stariši ali njih namestniki sami vpisati učence in učenje slovenščine ustmeno zahtevati ali pato zahtevo vodstvu pismeno naznaniti.

Na mestnih ljudskih šolah in pa v cesarski vadnici se začnó šole tudi 17. dne t. m., vpisovanje učencev pa 14. in 15. dne t. m.

Šole pri nunah se začnó tudi 17. dne t. m., vpisovanje je 14. in 15. dne t. m.

Šole na Novomeški, Kočevski in Kranjski gimnaziji se tudi pričnó 17. t. m., vpisovanje učencev pa 13., 14. in 15. dne t. m.

— (*Javno skušnjo učenk dramatične šole*) napravi v čitalnični dvorani v nedeljo 16. dne t. m. ob 8. uri zvečer z dovoljenjem sl. odborov „dramatičnega društva“ in „narodne čitalnice“ marljiva učiteljica in večletna igralka ter pevka naše čitalnice, gospá Odijeva. Pri tej priliki bodo sodelovali učenci dramatične šole, torej bo zanimalo prijatelje slevenskega gledališča, ali so napredovali učenci in učenke te šole.

— (*„Brencelj“ štev. 3*), ki je bil ravnokar razposlan, presega v besedi in podobah svoja prednika. Na celi zadnji strani je videti Mohameda, ki priganja Turškega sultana k zmagovanju s tem, da ga za ušesa vleče. Sultan se kislo drži in kaže na velikega, korenjaškega Rusa, ki Turke kar po tleh brca. Besede so skoz in skoz mikavne in bodo marsikterega zbodle, ki to zasluži. Posebno dobro zadeti se nam zde „Poboljški,

*) Vredništvo „Novic“ bo rado vsak prejeti dar poslalo gosp. župniku. Vred.

kakoršne so pripravljeni Turki dati kristjanom, če Rusi odnehajo z vojsko.“ — Iz vsega se vidi, da si gosp. J. Alešovec prizadeva vstreči bralcem z izvirnim gradivom in se tudi ne straši stroškov, kar priča podoba na zadnji strani, ki je tako dobro izpeljana, da se enake še po Dunajskih listih le redko nahajajo. Zato smemo po vsi pravici reči: Nikomur ne bo žal za denar, če si naroči „Brenceljna.“

— (*Valvazorja III. knjiga*) je z razposlanim 17. snopičem sedaj končana in tudi 4. s popisom natornih posebnosti že začete s krasno podobo Št. Kocijana pri Cerknici.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V zbornici poslancev se je 7. dne t. m. začel splošni razgovor o vladnih davkovskih predlogah; vpisalo se je 24 govornikov za in zoper odsekove predloge. Ostro je šibal poslanec vitez Schönerer sedanje ministre. On primerja zemljiški in hišni davek v našem cesarstvu z davkom na Pruskem, kjer na oral pride 34½ kr., pri nas pa 74½ kr. zemljiškega davka, hišni davek tam na 54 kr., pri nas na 1 gold. 15 kr. Vlada naj gleda, da bodo državljani z Avstrijo zadovoljni in da Avstrijski nemci ne zavidajo Pruskih nemcev. On kaže, da nikakor ne gré davkov povikšati v Avstriji, ki stojí pod kuratelo Ogersko, a vendar k skupnim potrebam le 30% plačuje. Konečno stavi predlog: naj zbor popustí vso davkovsko obravnavo, — če pa zbornica tega predloga ne sprejme, naj pride v obravnavo še le po dovršeni novi pogodbi z Ogersko. Schönererjeve predloge so podpirali Poljaki, desni centrum (federalisti) in pa demokrati. — Oglasil se je tudi Štajarski liberalec pl. Carneri, ki je med drugim prav čudno neumno bleknil, rekši: „Šparati moramo; al to je le mogoče, ako vsako leto bolj napnemo davkovsko moč.“ (Po zborniči mrmranje.)

Včeraj se je nadaljevala debata.

Iz Zagreba. — Deželnega zbora začetek kaže, da se poslanci zavedajo svojih dolžnosti. Razprava o zadevah Krajine (vojaške granice) je že stopila na dnevni red po resolucijah, ki sta jih predložila Miškatović in Kukuljević; oni zahteva, naj zbor pošlje adreso do Nj. Veličanstva o inkorporaciji Granice, ta pa, naj zbor preišče stan Krajinega premoženja. Nujnost ovih predlogov je bila priznana in prišla sta v razpravo 12. dne t. m. — Tudi oni grozni škandal, ki ga je o prihodu cesarjeviča Rudolfa na Reko napravila brutalna magjarska policija, katera je prepovedala Hrvaške narodne zastave na hišah in razvite od rodoljubov gospodov Barčić in Gorup potrgati ukazala s hiš, je prišel po interpelaciji g. Folnegovića pred deželni zbor. Pričakovati se more, da bode deželna vlada to stvar krepko v svoje roke vzela, ne le, da se zadostuje razžaljeni narodni časti, temveč tudi, kakor „Primorac“ dobro pravi, reši Reško vprašanje, to je, čigava je Reka. — Po tej škandalozni dogodbi ni prišel cesarjevič Rudolf v Zagreb, ampak preko Šentpetra se je peljal na postajo Pragerhof in od tam naprej. Gospod Barčić pa je v posebni spomenici, ki jo je pisal cesarjeviču, razložil dogodbo, o kateri se pač Magjarom mora zagrmeti: „quousque tandem!“

Iz Pariza. — 8. dne t. m. so tukaj slovesno pokopali glasovitega Adolfa Thiersa, ki je ves čas svojega življenja sukal veliko politiško kolo Francosko in bil prvi predsednik sedanje Francoske republike. Kakor so Magjari o pogrebu Deakovem uganjali prenapeti kultus, tako to tudi Francozi s Thiersom. Imela je 80 let starega Thiersa velika stranka, ki ni zadovoljna z Mac-Mahonom, pri novih volitvah za predsednika republike. Zdaj stopi vroči Gambetta bojé na njegovo mesto, če ne potegne na Francoskem zopet drug veter.

Iz Rusko-Turškega bojišča došle so zadnje dni velevažne in vesele novice. S Cetinja poroča telegraf 8. septembra: „**Nikšiči so se 8. t. m. Črnogorcem vdali na milost in nemilost. Črnogorska zastava vihra na trdnjavi. Navdušenje je nepopisljivo. Živio knez zmagovalec! Živila Črnagora!**

Drugi telegram iz glavnega stana dopolnuje prvi telegram tako-le:

Nikšiči z 21 topovi in z vsem, kar je v trdnjavi, vdali so se danes brezpogojno, ko je naša vojska včeraj z najnovejšim naskokom vzela tudi poslednje šanee turške okoli trdnjave same. Ob dveh popoludne zasela je naša vojska trdnjavo, ter z njenega zidovja s streljanjem topov naznanjala ta znameniti vpseh naše junaške vojske pod poveljništvom Njih svitlosti kneza.

Česar smo pričakovali, to se zdaj spolnuje: Rusi po krivdi generalnega štaba in prevečini Turkov nekoliko časa ustavljeni, so se vtrdili in se pomikajo odločno naprej. Dne 7. t. m. se je pod vodstvom vélikega kneza Nikolaja pričel naval na trdnjavo Pleven, katerega sta izveršila dva Ruska kora in Rumunska vojna pod poveljništvom svojega kneza. Tretji dan so trdnjavo s silo vzeli Turkom. Ranjenih in mertvih je na obeh straneh zavoljo hudega boja silo veliko. Hrabrost Ruskih in Rumunskih vojakov je bila izgledna, Turki pa so se branili z pogumom obupajočega. — Z vzetjem Plevna so dosegli Rusi veliko. Zdaj njihova armada ni v nevarnosti na nobeni strani, Osman in Sulejman-paša pa bosta kmalu zajezena. Važnejši ko v vojaškem je pa ta vspeh združene Ruske in Rumunske vojske v političnem oziru. „Turški“ listi so že zopet sprožili posredovanje diplomatov, da bi ustavili zmagovalno Rusko armado. A ko je Nemčija odločno izrekla, da se ne bo utikala vmes, so se obrnili do drugih neutralnih velikih oblasti, da bi Turčijo rešili zadreg. Rekli so, da Turčija more predloge, ki bi merili na to, da vse pri starem ostane, poslušati tako dolgo, dokler je na bojišči na boljem. A tudi to se ni nobenega prijelo. Razume se samo ob sebi, da Rusija ne bi bila nikdar v to dovolila, kajti čemu bi bilo potem teklo toliko krvi? Zdaj je očitno, da Rusija ne bo nikakor odjenjala. Če prav bi se tu pa tam posrečilo Turkom, da potolčejo kako Rusko krdelo, konec bo gotovo ta, da bodo Turki popolnoma in povsod premagani.

Iz Azijskega bojišča tudi do zdaj še ni nobenih novic.

Žitna cena

v Ljubljani 7. septembra 1877.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 9 fl. 59. — banaška 11 fl. 24. — turšice 6 fl. 20. soršice 6 fl. 40. — rži 6 fl. —. — ječmena 4 fl. 55. — prosa 4 fl. 70. — ajde 6 fl. 50. — ovsa 3 fl. 90. — Krompir 3 fl. 12 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 10. septembra.

Unirani državni dolg 63 fl. 85 kr.	Ažijo srebra 104 fl. 70 kr.
Narodno posojilo 66 fl. 75 kr.	Napolendori 9 fl. 59 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.